ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3704 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 7 ՅՈՒՆԻՍ 1884 — Ն. Տ. 19 ՅՈՒՆԻՍ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին	Կ. Պոլսոյ համար	10	Մէճիտ
»	» Գաւառաց	»	12	»
Վեցամսեայ	» Կ. Պոլսոյ	»	5 1/2	»
»	» Գաւառաց	»	6 1/2	»
Եռամսեայ	» Կ. Պոլսոյ	»	3	»

Օտար Թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ. երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

ՊԱՅՄԱՆՔ
Դուրս գնացած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն Խմբագիր-Տնօրէնին պիտի ուղղուի Կ. Պոլիս Բէզա փողոց եօգուշ, Էմիր Զարըրզէ Թիւ 37 Մասիսի գրասենեակը։
Ձեռքով ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։
Ջնջուած նամակ, յօդուած, եւայլն ետ չեն տրուիր։

40 ՓԱՐԱՅ — ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ — 40 ՓԱՐԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ-ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 7 ՅՈՒՆԻՍ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանն Ա. կարգի Մեճիտիէ պատուանշան շնորհեց Արեւելեան Րումէլիի նորընտիր կուսակալ Կավրիէլ փաշային։

Պուլղարիոյ Էկզարքն, որոյ Պրուսայէն վերադարձն արդէն ծանուցած ենք, նախընթաց օրը վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ ունեցաւ, և կայսերական հրամանաւ Պրուսայի Օսմ. իշխանութեանց կողմէ իրեն եղած սիրալիր ընդունելութեան համար իւր խորին շնորհակալութիւնն յայտնեց Ն. Կ. վեհափառութեան։

Ներքին գործոց նախարար Բարձր. Էտհէմ փաշա, Արտաքին գործոց նախարար Ասիմ փաշա, ռուսական դեսպան Պ. Տը Նէլիտօֆ և Ռումանիոյ ու Սերպիոյ դեսպանները շքեղուս այցելութիւն տուին Արեւելեան Րումէլիի նորընտիր կուսակալ Կավրիէլ փաշային, և շնորհաւորեցին զայն իւր վէզիրութեան աստիճան ստացած ըլլալուն առթիւ։

Կայսերական գեղարուեստից վարժարանի աշակերտաց քննութիւնն այսօր պիտի կատարուի պաշտօնապէս։ Վարժարանը, անցեալ տարւոյ մարտի սկիզբը բացուած, կը պարունակէ 40ի չափ ուսանող, կէսը մահմետական և կէսը քրիստոնեայ, և դրուած է Չինիլի-Քէօշքի Թանգարանապետ Վսեմ. Համտի պէյի վերատեսչութեան և հանրածանօթ արձանագործ Երուանդ Ոսկան էֆէնտիի տեսչութեան ներքև։ Աշակերտք առաջին տարին գծագրութեամբ միայն զբաղած են միահամուռ. այլ յառաջիկայ շրջանին մէջ անձնիւր ոք իւր կոչման համեմատ պիտի զբաղի նկարչութեամբ, արձանագործութեամբ կամ ճարտարապետութեամբ։ Պ. Պետրոս Թօմպուլեան, որ, ինչպէս կը յիշեն ընթերցողք, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր կիսարձանը շինած էր երկու տարի յառաջ, այժմ Ոսկան էֆէնտիի հսկողութեան տակ կը շարունակէ իւր ուսումներ, և միակ աշակերտն է որ արձաններ արտադրած լինի. ասոնց մէջ նշանաւոր է Տիբերի գլխուն օրինակութիւնն։ Ուսանողաց գործերէն կազմուած է այժմ նկարահանդէս մը, ուր կը յաճախեն բազմաթիւ այցելուներ։ Մրցման համար ստորին կարգն օրինակած է փուբէի գլուխ մը, միջինն Արիադնէի գլուխ մը և բարձրագոյնը Պաքսիտելի Հերմէսն։ Ասոնց քով զետեղուած են այն գծագրութիւնները, զորս աշակերտք արտադրած են վարժարանը մտնելէ անմիջապէս յետոյ. տարբերութիւնն յոյժ զգալի է, շնորհիւ վարժարանին դաստատուաց, Պ. Վալէռիի և մանաւանդ Ոսկան էֆէնտիի անդուլ ջանից։ Ամենէն աւելի յուսալից ուսանողներն են Արշակ Փէթմաճեան, Վիչէն Ալանեան, Գրիգոր Սարաֆեան, Ղալիպ և Շէվքէթ էֆէնտիներն։ Նկարահանդէսին կից է արձանահանդէս մը, ուր կը նմարուին Միլոյի Աստղկան, Ոլիմպիայի և Պերկամայի նորագիւտ արձանաց ընտիր օրինակութիւնք և Ոսկան էֆէնտիի մի քանի կարեւոր գործերն, որոց մէջ ընկղմանած Հայ պատանւոյ մ'արձանը կը փայլի իւր հիանալի կենդանութեամբ։ Գոհութեամբ կը տեղեկանանք թէ Ներքին գործոց նախարար Բարձր. Էտհէմ փաշա, մօտերս այցելութիւն մը տալով վարժարանին, լաւագոյն գծագրութիւններէն հինգը գնեց է ի խրախոյս աղքատիկ ուսանողաց. այս ազնիւ օրինակին հետեւեր են նաև Հանրային շինութեանց նախարար Վսեմ. Րայիֆ էֆէնտի, նախկին նախարարապետ Խայրէտտին փաշա և ուրիշ բարձրաստիճան անձինք։ Ահա հաստատութիւն մը որ մեծ պատիւ կը բերէ կայսերական կառավարութեան, զի Թուրքիոյ մէջ Գեղարուեստից վարժարանի մը հիմնարկութիւնը բարոյական յառաջդիմութիւն ապացուցանող գործ մ'է ինքնին։

Ֆար տիւ Պոսֆոր իւր այս աւուր թուով կ'ըսէ թէ արտաքին գործոց նախարար Վսեմ. Ասիմ փաշա երկուշաբթի օրն օտար տէրութեանց քով գտնուող Օսմ. դեսպանաց ծանուցագիր մը ղրկած է, որով Բ. Դուռը կ'առաջարկէ իւր վրայ առնուլ Եգիպտոս խաղաղելու հոգն։ Ասիմ փաշա կը յայտարարէ թէ կայսերական կառավարութիւնը պատրաստ է 15,000 զօրաց բանակ մը ղրկել Նեղոսի հովտին մէջ բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար։ Գալով դեսպանախորհրդոյ, Օսմ. նախարարը կ'ըսէ թէ կրնայ գումարուիլ Եգիպտոսի ելմտական վիճակը կանոնաւորելու համար։ Չենք գիտեր թէ, կը յարէ յիշեալ լրագիրն, Ասիմ փաշա այս ծանուցագրին մէջ խօսք ըրա՞ծ է անգլիական գրաւման վրայ. պահանջա՞ծ է որ անգլիական գրաւումը վերջ գտնէ կամ պայման դրա՞ծ է որ անգլիական զօրաց մեկնումէն յետոյ պիտի ղրկէ Օսմ. զօրաբանակը։ Սակայն կերեւի թէ այս խնդիր վերապահուած է, ըստ որում Լոնտրայի մէջ տիրող գաղափարաց նայելով, Օսմ. զօրաբանակը Վերին-Եգիպտոսի մէջ պիտի գործէ, ուր պիտի երթայ ծովու ճանբով, Կարմիր ծովու նաւահանգիստներէն մեկնելէ յետոյ։

Լա Թիւրքի լրագիրն իւր երէկի թուով կը ծանուցանէ թէ Սերպօ-Պուլղարական վէճը գոհացուցիչ լուծում մ'ստացած է։ Իսթէբն Էքսբրէս ալ կ'ըսէ թէ Սերպիա և Պուլղարիա ընդունած են Աւստրիոյ և Գերմանիոյ միջնորդութիւնը։ Սակայն Թարիգ լրագիրն իւր այս աւուր թուով իրաւամբ դիտել կուտայ թէ Պէրլինի դաշնագրին համեմատ՝ այս վէճը Բ. Դրան իրաւարարութեամբ միայն կրնայ լուծուիլ. հետեւապէս միւս տէրութիւնք միջնորդելու դիտաւորութիւն չունին, և Արտաքին գործոց նախարարին և դեսպանաց ոմանց միջև այս խնդրոյ վրայ տեղի ունեցած բանակցութիւնք ևս համաձայն են Պէրլինի դաշնագրին տրամադրութեանց։

Ցայտնի է թէ Անգլիական, Ռուսական և Գերմանական սակագնոց պայմանաժամուն լրանալէն ի վեր, մաքսատան վարչութիւնն սկսած է 0/0 ին 8 մաքս առնուլ Թուրքիա ներմուծեալ Անգլիական, Ռուսական և Գերմանական վաճառներէն։ Վաճառականք ալ մաքսատուրքի փոխարէն վաճառք տալ սկսած են, այնպէս որ այժմ մաքսատան մթերանոցներուն մէջ մեծ քանակութեամբ վաճառք դիզուած է։ Այս անպատեհութեան առաջքն առնլու համար յանձնախումբ մը կազմուած էր, որ յետ խորհրդակցութեան, որոշած է աւելցնել 0/0 ին 10 զեղչն, յորմէ օգուտ կը քաղեն վաճառականք, եթէ մետաղեայ դրամով վճարեն իրենց մաքսատուրքը։

Բ. Դուռն այս օրերս ծանուցագրով մը վերստին դեսպանաց ուշադրութիւնն հրաւիրեց սա իրողութեան վրայ թէ Դարդանէլի նեղուցէն անցնող օտարազգի շոգենաւք երբեմն կը դժկամակին անցատուրք (բաժէնթա) վճարել։

Ինչպէս ամեն ամառ, այս տարի ևս ջրի նեղութիւն չկրելու համար, կայսերական հրամանաւ՝ ընդհ. պարապետութեան դրան զինուորական շինութեանց պաշտօնատան տնօրէն Մահմուտ Մէսուտ փաշայի նախագահութեամբ յանձնախումբ մը կազմուած է, որ Ջրամբարաց ջուրերը մայրաքաղաքս բերող ջրուղիները նորոգել տալու պաշտօն ունի։ Յանձնախումբն իւր տրամադրութեան ներքև 6,000 ոսկի պիտի ունենայ, որոյ 1000 ոսկին արդէն ստացած և գործի ձեռնարկած է։

Էվգաֆի նախարար Քեամիլ փաշայի նախագահութեամբ գումարեալ Հրկիզելոց Նպաստամատոյց բարձր յանձնախումբը նկատելով որ թէ հրդեհին վայրն հաւաքուած և թէ աստի Հրկիզելոց ղրկուած գումարները կը բաւեն արկածելոց ըստելողական պիտոյից, որոշեց հրկիզեալ տանց վերաշինութեան յատկացնել Պոլսոյ մէջ հաւաքեալ գումարներն։ Յանձնախումբն այժմ այս նպատակին հասնելու համար ամենէն յարմար միջոցները գտնելու կ'զբաղի։

Քաղաքապետութեան կողմէ Ներքին գործոց նախարարութեան ուղղեալ տեղեկագրի մը նայելով, վերջերս Անատոլուի կողմերէն Պոլսոյ շրջակայ արուարձաններն հասնող խաշանց հօտերուն մէջ ծագած համաճարակ հիւանդութիւնն, ոչ ևս երկիւղալի բնութիւն մ'ունի շնորհիւ այն նախահոգ միջոցներուն, զորս Քաղաքապետութիւնը ձեռք առած էր հիւանդութեան ծաւալումն արգիլելու համար։

Օսմ. կայսերական Պանքային ընդհ. տնօրէն Պ. Ֆոսթէր յառաջիկայ շաբաթ օրը մայրաքաղաքէս պիտի մեկնի ի Լոնտրա, ուր Օսմ. կայս. Պանքային բաժնետէրաց ընդհ. ժողովին ներկայ գտնուելէ յետոյ, Եւրոպիոյ զանազան կողմերն ուղեւորութիւն մը պիտի ընէ և երեք ամսէն մայրաքաղաքս պիտի վերադառնայ։

Գոհութեամբ կը լսենք թէ վեհ. Սուլթանին բժշկապետ Վսեմ. Մավրոյէնի փաշա ապաքինած է իւր վերջին հիւանդութենէն։

Սէրէզի կառավարիչն հեռագրաւ կը հերքէ վերջին օրերս Սէրէզի մէջ պատահած հրդեհի վրայ հրատարակեալ չափազանց լուրն։ Քէրպան խան կոչուած օթեւանը այրեր է, բայց արագապէս զսպուեր է հրդեհն, և վնասն հազիւ 20 ոսկւոյ կը հասնի։

Թերեւս կը յիշեն ընթերցողք թէ լրագիրք ոմանք ծանուցած էին թէ 200 վաճառատուն այրած էին։

Պոմպայէն յունիս 6 թուով պաշտօնական հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ յունիս 3ին վերջացած շաբթուն մէջ 11 մարդիկ մեռած են քոլերայէն։

Յունիս 6էն ի վեր Պաթավիոյ մէջ քոլերան անհետացած լինելով, այս թուականէն 15 օր յետոյ Պաթավիոյ նաւահանգիստներէն մեկնող շոգենաւք ըստ կանոնագրութեան մաքուր անցագիր պիտի ստանան եգիպտական նաւահանգստաց մէջ։

Վառնայի Թղթաբերով եկած եւրոպական լրագրաց մէջ հետեւեալ հեռագիրները կը տեսնուին։

Լոնտրա 14 յունիս. — Թայմզ լրագրին Քորոսքոյի թղթակիցն Արաբի մը պատմութիւնը կը հաղորդէ, որ ապստամբաց կողմէ գերի բռնուած և ապա յաջողելով փախչիլ՝ Քորոսքօ հասած է։ Կ'ըսէ թէ Պէրպէրի յարձակման և առմանն ներկայ գտնուած է. յարձակումը մայիս 23ին տեղի ունեցեր է։ Իւր խօսքին նայելով, Պէրպէրի պահապան զօրքն ազդուութեամբ կռուեր է, ցորչափ իւր ռազմամթերքը չէր սպառած։ Ապստամբք վերջապէս գրաւեր են քաղաքը։ Բոլոր պահապան զօրքն, որ 1,500 մարդէ կը բաղկանար, ջարդուեր է, ինչպէս նաև 2,000 բնակիչք։ Կանայք և տղայք խնայուեր են։ Պէրպէրի կառավարիչ՝ Հիւսէյին-Խալիֆա ծանրապէս վիրաւորուեր է։ Յարձակման մասնակցող ապստամբաց թիւն 45,000 մարդու կը հասնէր։ Արաբն յարեց թէ Մէհտին այժմ Տոնկոլայի վրայ կը քալէ մեծ զօրութեամբ։

Բիւլըր հազարապետ, որ Քորոսքոյ կը գտնուի, ըսեր է Թայմզի թղթակցին թէ, ապստամբք եթէ տիրեն Տոնկոլայի, ինչպէս որ կը [illegible] ծանր պիտի լինի, քան որչափ չէր յուսացուած ի սկզբան։

Լոնտրա 14 յունիս. — Ֆրանսական դեսպան Պ. Վատինկթըն այս օր Եգիպտական գործոց վրայ խորհրդակցութիւն մ'ունեցաւ Պ. Կլատսթընի հետ։

Լոնտրա 16 յունիս. — Տէյլի Նիւզ կը ծանուցանէ թէ դեսպանախորհրդոյ նկատմամբ Ֆրանսայի և Անգլիոյ միջև վերջնապէս համաձայնութիւն կնքուած է ծանուցեալ հիմանց վրայ (մեր երկուշաբթի աւուր թուով ծանուցած ենք այս հիմերուն ի՛նչ ըլլալն), և թէ այս պահուս բանակցութիւնք կը շարունակուին միւս տէրութեանց հետ։ Հաւանական չէ որ Պ. Կլատսթըն հինգշաբթիէն առաջ կարենայ խորհրդարանին հաղորդել այս բանակցութեանց արդիւնքը։

Սուաքիմ 16 յունիս. — Եգիպտական զօրաց հրամայող անգլիացի սպայք հրաժարական տուին, յայտարարելով թէ չեն ուզեր կռուիլ այնպիսի մարդոց հետ, որք միշտ փախչելու պատրաստ են։

Լոնտրա 16 յունիս. — Երեսփ. ժողովոյ մէջ Պ. Կլատսթըն հաստատեց թէ Եգիպտական դեսպանախորհրդոյ հիմնագրոյն վրայ համաձայնութիւն մը կնքուած է Ֆրանսայի հետ. բայց անհնար է իրեն խորհրդարանին հաղորդել, մինչև որ միւս տէրութիւնք չքննեն զայն։ Նախարարապետն յարեց թէ յառաջիկայ երկուշաբթի օրը պիտի հաղորդէ զայն։

Նիշ 17 յունիս. — Բոլորովին անհիմն են այն լուրերը թէ Սքուբշինան՝ գաղտնի նամակ մը մէջ՝ որոշեր է ի զէն կոչել Սերպիական բանակն, և թէ Պուլղարական սահմանագլխին վրայ Սերպիական զօրք համախմբուած է։

Փարիզ 17 յունիս. — Ռէբիւպլիք Ֆրանսէզ և Տէպա լրագիրք սաստկապէս կը բողոքեն Եգիպտոսի միացեալ պարտուց տոկոսին նուազեցուցման դէմ, և կը յուսան թէ դեսպանախորհուրդը պիտի մերժէ այս կարգի ամեն առաջարկ։

Տէյլի Նիւզ նպաստաւոր կերպիւ կը դատէ Եգիպտոսի նկատմամբ Ֆրանսայի հետ սկսեալ բանակցութիւնները։ Կ'ըսէ թէ Ֆրանսայի զգացումներն և շահերը պէտք է անկեղծօրէն նկատողութեան առնուին և պէտք է արդարապէս գոհացում տալ անոնց, Անգլիոյ առաւելակշիռ իրաւունքը վերապահելով հանդերձ։ Ֆրանսական պահանջումներն ի հաշիւ չառնուլը, կը յարէ Նախարարական թերթն, ուրիշ արդիւնք չունենար, բայց եթէ խնդրոյն լուծումն յետաձգել և դժուարացնել։

Քորէսբոնտանս Բոլիթիք լրագիրը կ'իմանայ թէ Լոնտրայի և Բեդըրսպուրկի [illegible] միջև բանակցութիւնք սկսած են Աֆղանստանի հարաւային սահմանագլխին որոշելու համար, և թէ այս խնդիր հաւանականաբար տեղւոյն վրայ պիտի կարգադրուի խառն յանձնաժողովոյ մը ձեռամբ։ Նոյն լրագիրը կը կարծէ թէ, երկու երկիրներն համոզուած են թէ իրարմէ վախնալու բան մը չունին կեդրոնական Ասիոյ մէջ, և թէ այս նկատմամբ ամեն կասկած փարատած է իրենց միջև։

Կերեւի թէ, կը յարէ կէս-պաշտօնական թերթն, առկախ բանակցութիւնք այս նպաստաւոր հիման վրայ սկսուած են, և եթէ անոնց տեւողութիւնը ժամանակ մ'ևս երկարի, իրաց այս վիճակն [illegible] թեանց պէտք է վերագրել, քան թէ երկու կողմէ յոռի տրամադրութեանց։ Դիւանագիտական ուղին այս տեսակէտով հարթուած է Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջև, և կարելի է հաստատել թէ սահմանագլխոց խնդրոյն լուծումը ժամանակի պարզ խնդիր մ'է այսուհետև։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Սոֆիա 18 յունիս.

Ազգային ժողովոյ համար կիրակի օրը կատարուած ընտրութեանց արդիւնքը ծանօթ է, ի բաց առեալ Վրաձայի, Վիտինի ընտրական շրջանակներն, ինչպէս նաև ուրիշ երկու շրջանակներ, ուր ընտրութիւնք չկրցին կատարուիլ կուսակցութեանց միջև ծագած յամառ մրցման պատճառաւ, որ կռուի փոխուեցաւ մանաւանդ Վրաձայի մէջ, ուր ընտրող մ'սպաննուեցաւ եւ քանի մը հոգի ալ վիրաւորեցան։

Ընտրութեանց արդիւնքն հետեւեալն է.
45 ազատական, 11 պահպանողական, 20 արմատական, 22 Թուրք եւ 50 այլ երեսփոխանք, որոց կարծիքները դեռ ծանօթ չեն։

Նախարարապետ եւ Ներքին գործոց նախարար Պ. Զանքոֆ վեց շրջանակաց մէջ ընտրուած է։ Ծայրայեղ ազատական կուսակցութեան գլուխ Պ. Քարավէլոֆ Սոֆիայի երեսփոխան ընտրուած է։

Ազգային ժողովը Թրնովայի մէջ պիտի գումարուի յունիս 25ին (Հ. Տ.)։

Աղէքսանդր իշխանն ի մօտոյ Վառնա պիտի ուղեւորի, ուստից Թրնովա պիտի երթայ անձամբ բանալու համար Երեսփոխանական ժողովը։

Պուքրէշ 17 յունիս.

Նոր Նախարարութիւնը (կաթոլիկ) Պ. Մալուի նախագահութեամբ կազմուած է։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քաղ. ժողովն երէկ գումարեցաւ ի Ղալաթիա ընդ ատենապետութեամբ Հալաճեան Բարսեղ էֆ.ի, և յետ մասնական և յարաբերական քանի մը խնդրոց կարգադրութեան՝ հետեւեալ տնօրէնութիւններն ըրաւ։

1. Ի նկատ առնլով Շիշլիի գերեզմանատան շինութեան կարգադիր Յանձնախմբի տեղեկագրոյն այն մասն՝ որ խնդրոյն նիւթական այսինքն դրամական կէտերուն և մանաւանդ ներքին փոխառութեան մը կը վերաբերէր, թէ և սկզբամբ ընդունեց զայն, սակայն որոշեց Տնտեսական խորհրդոյ կարծիքն ևս նախապէս առնուլ այս մասին և ապա վաւերացնել կանոնագիրն յատենի խառն ժողովոյ։

2. Ժողովն ըստ որոշման Տնտես. խորհրդոյ, Գնալը կղզիի եկեղեցւոյն պարտուց բարձման համար հանգանակութեան ժապաւինեալ տումար մը յանձնած էր տեղւոյն Թաղ. խորհրդոյն. սակայն այժմ տեղեկանալով որ յիշեալ խորհուրդն շատ մը դժուարութեանց մատնուած՝ չկրնար հանգանակութեան [illegible] Հօր և Տնտեսական խորհրդոյ, որպէս զի ձեռնհաս Յանձնախումբ մը կազմելով՝ նմա յանձնեն իւր այս որոշման գործադրութիւնը։

3. Ժողովը Բաղչէն եկած գրութիւններէ իմանալով որ արքունի տրոց անարդար բաշխման և այլ և այլ զեղծմանց երեսէն բաւական թուով ազգայինք գաղթելու մտադիր են, հարկ գտեց ինչ ինչ տնօրէնութեանց ձեռնարկել։

4. Վանօրէից խորհրդոյ անդամներէն Սէֆէրեան Տ. Սիմէոն եպիսկոպոս և Մկրեան Տ. Յովհաննէս քահանայ կրօն. ժողովոյ անդամ ընտրուած լինելով, ժողովն ըստ առաջարկի նոյն խորհրդոյ՝ նոցա տեղ անդամ ընտրեց Սափրիչեան Տ. Տիմոթէոս եպիսկոպոսն և Իւթիճեան Գէորգ վարդապետը։

5. Բերայի կալուածոց հոգաբարձութեան 16 ամեայ մատակարարութեան հաշուեցոյցն յղեց Տնտեսական խորհրդոյ ի քննութիւն։

6. Ղալաթիոյ Թաղ. խորհուրդն հրաժարական ղրկած լինելով, ժողովն որոշեց յորդորանաց գրով մը հրաւիրել նոյն Թաղ. խորհուրդն որպէս զի իւր պաշտօնը շարունակէ։

Քաղաքական ժողովն երէկ ևս մեծամասնութիւն չունէր. չորս հինգ անդամ միայն ներկայ էին, իսկ չորս հրաժարելոց և ոչ մին եկած էր՝ հակառակ հրաւիրանաց Ս. Պատրիարք Հօր։ Անոնցմէ մին ևս, Յովհաննէս էֆէնտի Թօրոսեան, երէկ դարձեալ հրաժարական ղրկած էր։

Այս աւուր Ֆար տիւ Պոսֆորի մէջ հետեւեալ տողերը կը կարդանք.

«Կերեւի թէ Հայոց Պատրիարք Ներսէս Սրբազան իւր կաթողիկոսական պաշտօնէ հրաժարման համար ցոյց տուած պատճառներուն վրայ մինչեւ ցարդ տեղական և կովկասեան Հայ լրագրերէն առնլով մեր արտայայտած տեղեկութիւնք հիմ չունին։

«Արժանահաւատ անձի մը խօսքին նայելով, որ հայկական խնդրոյն նկատմամբ Ռուսիոյ աշխարհավարական դիտմանց իրազեկ է, բուն պատճառն աւելի բարձր կարգէ է։

«Արդարեւ, խորհրդաւոր մեզ տրուած տեղեկութենէն կը տեսնուի թէ, Ներսէս Պատրիարք, Ռուսիոյ դեսպանին հետ ունեցած իւր վերջին տեսակցութեան մէջ, իրաց վիճակն հետեւեալ խօսքերով համառօտեր է։

«Յիրաւի կամ յանիրաւի, իմ ազգս սովորած է քաղաքագէտ մարդ մը նկատել զիս. հետեւապէս կը կարծէ թէ իմ կաթողիկոսական յաթոռ բարձրացումս ուրիշ նպատակ չպիտի ունենայ, բայց եթէ ընդհանրապէս Հայոց վարչական կացութիւնը բարեփոխել։

«Ռուսական կառավարութիւնն անշուշտ հաշտ աչօք չպիտի տեսնէ այդպիսի ծրագրի մը գործադրութիւնն, այնպէս որ եթէ ինձ առաջարկուած պաշտօնն ընդունիմ, թէ՛ ազգիս և թէ՛ Ռուսական կառավարութեան աչքին կասկածելի պիտի լինիմ»։

Հարկ չկայ ըսել թէ Ֆար տիւ Պոսֆորի այս տեղեկութիւնք անհիմն կը թուին մեզ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻՆ

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԱՆՁԿՈՒԹԻՒՆԸ

Պրուսայի ազգային վիճակին վրայ նախընթաց թուով մը մեր գրած յօդուածին մէջ կ'ըսէինք թէ «Պրուսայի առաջնորդարանը կ. «Պոլսոյ Պատրիարքարանէն անհամեմատ աւելի բարեկարգեալ է. «Ներկայացեալ խնդիրներն ու գործերն անվրէպ կանոնաւորութեամբ «կը տեսնուին.»

Երբ գաւառական թեմի մը վարչական վիճակը լաւագոյն է կեդրոնական վարչութեան վիճակէն, հարկ է քննել թէ ինչո՛ւ համար է կեդրոնին այս անբարեկարգ վիճակն։

Արդ, կը տեսնենք թէ ամեն վարչական բարեկարգութեան հիմն է դրամական ապահով վիճակ մը։ Ի՞նչ կրնայ լինել առանց դրամի։ Ո՞ր պաշտօնէութիւն կանոնաւորապէս կը կատարէ իւր պարտականութիւններն, երբ կանոնաւորապէս չստանար գոհացուցիչ ամսականներ։ Զրկաբար կատարուած պաշտօններու մէջ մինչեւ ո՛ր աստիճան տեւականութիւն և անձնուիրութիւն կրնայ տեսնուիլ։ Մեր ազգային ո՛ր [illegible] հոգացուիլ։

Մեր մէջ սովորութիւն եղած է մեծամեծս պահանջել Պատրիարքներէն և Վարչութիւններէն։ Անոնց ընթացքը չարունակ կը քննադատուի որպէս ապարդիւն։ Դիտողութիւնք կը լինին թէ Պատրիարքարանի կեդրոնական սնտուկն, որ երկու միլիոն ժողովրդի մը կեդրոնական վարչութեան Սնտուկն է, փարա մը չտար ազգային հանրական կամ մասնական կրթութեան ի նպաստ, կեդրոնական վարժարան անկարող կը լինի բանալ, գաւառները չղրկեր քննիչ հովիւներ կամ այցելուներ, ևայլն, ևայլն։ Եւ ամեն Վարչութիւն ու Պատրիարք, որ այս բաները չըներ, բան մ'ըրած չհամարուիր։

Արդարև, ադոնք ազգային առօրեայ պէտքերու չեն նմանիր, հիմնական բաներ են։ Ադոնցմէ ակնկալուած օգուտներն ալ ըստ այնմ հիմնական են։ Բայց ասոնք միթէ առանց դրամի կրնա՞ն լինիլ։ Մեզ պէս տկար ազգերու մէջ չէ որ պիտի ժխտուի ինչ որ առածի կարգ անցած է հզօրագոյն ազգերու մէջ, թէ դրամն ամեն վարչութեան ջիղն է։ Եթէ մեր Վարչութիւնք թոյլ ու անզօր են, պատճառն այն է թէ բարոյապէս ճիշդ նոյն վիճակն ունին անոնք, ինչ վիճակ որ ֆիզիքապէս կ'ունենան ջիղէ զուրկ մարդիկ։

Շատ անգամ լսուած, գրուած և հրապարակաւ գանգատուած է թէ կեդրոնական Սնտուկին մէջ դանկ մը անգամ չկայ։ Կառապանի մը վճարելի դրամ, պարզ հեռագիր մը քաշելու չափ գումար մը երբեմն չեն գտնուած կեդրոնական Սնտուկին մէջ։ Մեք կ'ամչնք Ազգին պատուոյն համար՝ որ այսպիսի խղճալի պարագաներ հրատարակութիւն գտած են հրապարակային թերթերու մէջ։ Բայց քանի որ անգամ մը հրատարակուեր են, ի՞նչ օգուտ ունի աչքերնիս փակել այն դառն կացութեան դէմ, որ այդ կերպով երեւան կուգայ։

Բայց ի՞նչ պատճառ կայ որ Պատրիարքարանն այս աստիճան դրամական անձկութեան մէջ տառապի։ Շատ անգամ կը լսուէր թէ Պատրիարքարանը մեծաքանակ գումարներ պահանջք ունի գաւառներէն և մայրաքաղաքիս Թաղերէն։ Անցեալները Թաղ. Ժողովոյ մէջ ոչ րոշումէն ալ կ'երեւէր թէ կեդրոնական Սնտուկն 500 ոսկւոյ չափ պահանջք ունի Քանչէլէրի առէրքէն, որ մայրաքաղաքիս Թաղ. խորհուրդներուն կողմէ որոշեալ քանակութեամբ վճարուած տարեկան տուրքն է։ Պատրիարքարանը քանի մը հազար ոսկի ալ գաւառներէն կը պահանջէ իբրև Մուգաթայի տուրք։ Քիչ բացառութեամբք, վերջին ժամանակներս ո՛չ Քանչէլէր կը գանձուի, ո՛չ Մուգաթա։

[illegible] ժելի չէ։ Կ'ըսենք թէ Պատրիարքը կը սիրենք, Վարչութեան վրայ վստահութիւն ունինք։ Բայց ի՞նչ սէր, ի՞նչ վստահութիւն է այն որ ունեցած պարտքերնիս չվճարելու մէջ կը կայանայ։

Ընթերցողք տեսան Մ...ի երեկուան թիւէն թէ վաղն Ազգ. Երեսփ. Ժողովն այս խնդրով պիտի զբաղի։ Այս առթիւ Երեսփոխանաց բաշխուած է և մեզ ալ հաղորդուած ազգային Նորակազմ Տնտես. Խորհրդոյ պատրաստած Ելմտացոյցը վասն 1884-1885 ընթացիկ տարւոյ։ Այս Ելմտացոյցին վրայ ընթերցողաց գաղափար մը տալ կ'ուզենք։

Տնտեսական Խորհուրդն, իւր Ելմտացոյցին հետ կարճ Տեղեկագիր մը ներկայացնելով, կ'ըսէ.

«Ցառաջիկայ (այսինքն ընթացիկ) տարւոյն համար նշանակեալ է 393,000 ղրուշ հասոյթ և 303,000 ծախք։ Այս հաշուով թէև հասութից առաւելութիւն մը կը գոյանայ, բայց Տնտեսական Խորհուրդն՝ Ազգային տրոց Մուգաթայի և Քանչէլէրի աղբիւրներէն 90,000 ղրուշի գումար մը դժուարագանձելի նկատելով՝ զգուշութեամբ անցուցած է զայն Ելմտացոյցին մէջ, ինչպէս ու մասնաւոր կերպով բացատրուած է։ Եւ երբ ջանք ու անդուլ հետամտութիւն չպակսին, և յաջողուի կեդրոնական Սնտուկին յիշեալ երեք ճիւղերու հասոյթներն ամբողջապէս գանձել նշանակեալ քանակութեամբ, այդ յաւելեալ շահուն կէսը պիտի յատկանայ հին պարտուց, և կէսը վարչական երկու պիտոյից. այն է դաստիարակութեան և գաւառական այցելութեան ծախուց։ Իսկ ծախքերն ենթադրուած են այն քանակութեամբ, որով արդէն կը մատակարարուին Պատրիարքարանի պէտքերն։ Միայն թէ, աւելորդ չէ ըսել որ ծախուց մի քանի ճիւղերուն, գլխաւորաբար պաշտօնէութեան թոշակի ճիւղին մէջ, խնայողութիւն մը ի գործ դրուած է անցելոյն համեմատութեամբ, խնայողութիւն, որ կեդրոնական Սնտուկին նեղ վիճակին արդիւնքն է, և որ արդէն նոյն իսկ ամսոյս (1884 մարտ) սկիզբէն գործադրութեան դրուած է հաւանութեամբ պատկառելի ժողովոյդ» (Քաղաքական ժողովոյ։)»

Ահաւասիկ Պատրիարքարանի նոր Ելմտացոյցին ՀԱՍՈՅԹԻ ճիւղին մէջ նշանակեալ գումարներուն մանրամասնութիւնքն.

Ազգային կեդրոնական տուրք, (դժուարագանձելի գումար՝ 20000), 120,000 ղրուշ,

Գաւառական Մուգաթա, (դժուարագանձելի գումար՝ 58,000), 95,000 ղրուշ։

Թաղային Քանչէլէր, (դժուարագանձելի գումար՝ 12,000), 30,000

Առուծախի իլմուխապէր, 90,000.

Նշանտուութեան հասոյթ, Պատրիարքարանի մասը 25,000 ղրուշ։

Նշանտուութեան հասոյթ, Ազգային Հիւանդանոցի մասը 25,000.

Ճանբորդաց անցագրի հասոյթ, ամբողջ Հիւանդանոցին 10,000.

Հրաման, 18000.

Դիւանական հասոյթ, 8,000.

Դատական, 2,000.

Դրօշմաթուղթ, 1,500.

Զանազան հասոյթ, 3,500.

Համագումար հասութից ճիւղին՝ 393,000 ղրուշ, որոյ 90,000ը դժուարագանձելի։

Ահաւասիկ ԾԱԽՈՒՑ մասը.

Ս. Պատրիարք Հօր ամսական, 50,000 ղրուշ.

Պատրիարքարանի պաշտօնէից, 180,000.

Նպաստ ամսական, 8,400.

Դրական պիտոյք, 3,500.

Թղթատար և հեռագիր, 6,000.

Լրագրի բաժանորդագին, 2,500.

Տպագրութիւն, 7,000.

Ազգային ժողովոյ, 12,000.

Ցարաբերութեանց, 10,000.

Նպաստ կարօտելոց, 3,000.

Նշանտուութեան հասոյթի կէսն հիւանդանոցի յատկացեալ և ճանբորդաց անցագրին 32,000.

Նշանտուութեան խաչի ծախք հիւանդանոցի մասն 3,000 ղրուշ.

Պատրիարքարանի մասն, 3,000.

Նորոգութիւնք, 3,000.

փայտ, ածուխ, սուրճ, շաքար 6,000.

Հանդերձագին բարապանաց և սենեկապանաց 4,000.

Ծախք մանունք 3,000.

» պատահական 1,600.

Համագումար ծախուց՝ 303,000 ղրուշ։ Կ'աւելնայ 90,000 ղրուշի կասկածելի գումար մը, որ եթէ գանձուի, կէսը հին պարտուց պիտի տրուի, կէսն ալ ազգային դաստիարակութեան գործին պիտի յատկանայ։

Ազգ. Ժողովն անշուշտ ամենայն խնամով պիտի քննէ Պատրիարքարանի կեդրոնական Սնտուկին վիճակն, որովհետև Ազգին կենսական շահերն ու պատիւն ստիպողապէս կը պահանջեն որ այդ անկանոն և կեղակարծ վիճակը կարգի դրուի։ Բայց մեր կարծեօք ամեն բանէ առաջ հարկաւոր է որ ամեն ազգային անհատ և ամեն ազգային մարմին (թաղական խորհուրդ, գաւառական վարչութիւն, են,) պարտաճանաչութեան զգացումն ունենան, և իրենց համեստ բաժինը չզլանան կեդրոնական վարչութեան պիտոյից համար։ Առանց այս հիմնական պայմանի, ամեն քննութիւնք, վճռաբանութիւնք և տեղեկագրութիւնք անօգուտ են։

ՄԱՐՈՔԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԵՒ

ԻՏԱԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Իտալիոյ երեսփոխանական ժողովոյ յունիս 12ի նստին մէջ, երեսփոխանք ոմանք Մարոքի մէջ Ֆրանսական աշխարհավարութեան վրայ հարցումներ ուղղեցին Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Մանչինիի։ Հռոմէն հեռագիր մը հետեւեալ կերպիւ կը պատմէ այս առթիւ տեղի ունեցած վիճաբանութիւնն, որուն ներկայ կը գտնուէին, ի մէջ այլոց, Ֆրանսական, Գերմանական, Աւստրիական և Սպանիական դեսպանները, որք դեսպանական օթեակը նստած էին։

Պ. Քամբորէալէ հարցուց թէ իրա՞ւ է որ Մարոքի քաղաքական վիճակը փոփոխելու միտող դէպքեր կը պատրաստուին ի Մարոք, և ըսաւ թէ Ֆրանսայի և Մարոքի մէջ անսովոր յուզում մը հանրային կարծիքը կ'զբաղեցնէ, մանաւանդ Իտալիոյ մէջ, ուր Թունուզի դէպքերուն յիշատակը դեռ վառ կը մնայ։ Ատենաբանն այս հարցմամբ ուզեց ստիպել արտաքին գործոց նախարարն՝ որպէս զի քաղաքական յայտարարութիւններ ընէ. բացատրեց իրողութիւններն և մասնաւորապէս յիշատակեց Մարոքի մէջ Ֆրանսական դեսպան Պ. Օրտէկայի եղած անսովոր ընդունելութիւնն, Ֆրանսական նաւախմբի մ'առաքումն, ինչպէս նաև այն պաշտպանութիւնը, զոր Ֆրանսա կ'ընէ Ուազզանի Շէրիֆին, հակառակ 1880ի դաշնագրին ոգւոյն։ Յիշեցուց նաև թէ Ֆրանսա երկար ժամանակէ ի վեր աչք տնկած է Մարոքի վրայ, սակայն Անգլիա 1855ին արգիլած է Ֆրանսայի դիտմանց իրականացումն։ Այսօր կը կարծուի թէ Մարոքի մէջ Անգլիոյ կողմէ Ֆրանսայի թողուած գործելու ազատութիւնը փոխարինութիւն մ'է այն գործելու ազատութեան, զոր Ֆրանսա Եգիպտոսի մէջ թողած է Անգլիոյ։

Ատենաբանն ի վերջոյ հարցուց թէ Պ. Մանչինի կրցա՞ծ է Եւրոպիոյ մէջ դաշնակցութիւններ ստեղծել, արգիլելու համար այնպիսի ձեռնարկի մը կատարումն, որ կրնայ Իտալիոյ կացութիւնն աւելի դժբաղդ կացուցանել Միջերկրականին վրայ։ Կը կարծէ թէ պէտք էր որ երկու կայսրութեանց հետ համաձայնութիւնն ամբողջանար Միջերկրական ծովուն նկատմամբ Անգլիոյ հետ կ'ըլլալ համաձայնութեամբ մը։

Պ. Մանչինի՝ այս հարցմանց պատասխանելով՝ ըսաւ թէ Իտալիոյ կառավարութիւնը կատարած է իւր պարտականութիւնն։ Անդադրում ուշադրութեամբ դիտած է Մարոքի մէջ պատահած դէպքերն, որպէս զի կատարուած և անդարմանելի իրողութեանց առջև անակնկալի չգայ։ Եւրոպիոյ հետ Մարոքի ունեցած յարաբերութիւններն ուրուագրեց։ Անգլիա և Ֆրանսա առևտրական գլխաւոր շահերն ունին ի Մարոք. Սպանիա, Անգլիա և Ֆրանսա քաղաքական գլխաւոր շահերն ունին. Իտալիա աշխարհագրական, ծովային շահ մ'ունի նաւարկութեան ազատութեան համար։ Իտալիա անուղղակի բայց յոյժ կարեւոր շահ մ'ալ ունի, որ է արգիլելու Ափրիկեան ընդարձակ կայսրութեան մը կազմութիւնն, որ կրնայ միջերկրական տէրութեանց ոյժերուն հաւասարակշռութիւնը բեկանել և Իտալիոյ հողային ապահովութեանն սպառնալ։ Սպասողական անգործ աշխարհավարութեամբ մը, կառավարութիւնը պիտի մեղանչէ ազգին և ապագային դէմ։

Նախարարն ապա Մարոքի հետ Իտալիոյ ունեցած յարաբերութիւնները քննեց։ Յիշեց թէ Թանճէրի իտալական հիւպատոս Պ. Կարգի դեսպանութեան բարձրացած է և թէ 1883ի վէճին ժամանակ գոհացում տրուած է Իտալիոյ։ Ֆրանսա, ըսաւ Պ. Մանչինի, Մարոքի մէջ երկու գլխաւոր նպատակաց հետամուտ է.— Ուազզանի Շէրիֆին պաշտպանութիւնն և սահմանագլխոց ուղղութիւնն։ Նախարարն այս երկու խնդիրները բացատրելով ըսաւ թէ Ուազզանի Շէրիֆը կրնայ Ֆրանսայի ձեռք գործիք մ'և քաղաքային պատերազմի ու մրցմանց պատճառ լինել։ Գալով սահմանագլխոց ուղղութեան, այս մասին երկու ծրագրեր կան, որոց մին է ընդարձակ երկիր մը թողուլ, որպէս Թիկկիկ ովասիսն, և յայնժամ այս բան կը նշանակէ Մարոքի երկիրն անդամատել, կամ Ալճերիոյ ու Մարոքի միջև արդէն վէճի նիւթ եղած երկիրը թողուլ, ուր ապստամբ և վրանաբնակ ցեղեր անպատուհաս կը թափառին և ապաստան կը գտնեն։ Պ. Օրտէկա, Շէրիֆին հետ խորունկ յարաբերութեամբ, Մարոքեցոց տուած պաշտպանութեամբ և Մարոքի Սուլթանին վրայ ի գործ դրած սպառնալեօք պաշտօնանկ ընել տուաւ Ուազզանի կառավարիչը։ Թանճէր գտնուող օտար հիւպատոսաց նկատմամբ Պ. Օրտէկայի բռնած ընթացքը գանգատանաց և բողոքանաց առիթ եղաւ, խաբէական երեւոյթներ ստեղծեց, թերեւս իւր կառավարութեան հրահանգաց ոգին չափազանցելով։ Իտալիոյ կառավարութիւնը զեկուցումներ փոխանակեց Մատրիտի, Լոնտրայի և Պերլինի կառավարութեանց հետ, բարեկամական բայց ստիպողական ձեռնարկներ ըրաւ Փարիզի կառավարութեան քով, Ֆրանսայի ճշմարիտ դիտաւորութիւնները գիտնալու համար։ Ֆրանսական կառավարութիւնն յայտնի, բացորոշ և կրկնակի ապահովութիւններ տուաւ Իտալիոյ, Սպանիոյ և Անգլիոյ թէ Մարոքի հողային և քաղաքական նախկին հաստատուն վիճակը չպիտի փոխուի։ Կրնանք ըսել թէ Ֆրանքօ-Մարոքեան առաջին վէճը փակուած է Ուազզանի նախորդ կառավարչին պաշտօնանկութեամբ։ Գալով երկրորդ վէճին, Ֆրանսա յայտարարած է թէ խնդիրը միայն սահմանագլխոց ուղղութեան հին խնդրոյ մը վրայ է, և ոչ թէ ընդարձակ երկրի մը թողման։ Այս վէճն եւս վերջանալու վրայ է։ Ֆրանսա նոյնպէս ապահովութիւն տուած է թէ գոհացուցիչ բացատրութիւններ պիտի տայ Պ. Օրտէկայի ընթացից վրայ։ Իտալիա պիտի պնդէ հրահանգներ ղրկել Պ. Օրտէկային, որպէս զի չքաջալերէ այնպիսի իրողութիւններ, որք կրնան խառնակութեանց և յուզմանց առիթ լինել։ Պ. Մանչինի ի վերջոյ ըսաւ թէ անհնարին էր իրեն հաւատ չընծայել այսպիսի բացորոշ յայտարարութեանց։

Քաղաքավարութեան և միջազգային սովորութեանց դէմ գործած պիտի լինէր, եթէ ենթադրէր թէ մեծ և ազնիւ ազգի մը կառավարութիւնը կարող է այսպիսի լեզու մը գործածել միւս տէրութեանց արթնութիւնը խաբելու։ Սակայն և այնպէս, Պ. Քամբորէալէի ցոյց տուած մասնաւոր և նոր պարագայից առջև, Իտալիոյ կառավարութեան պարտականութիւնն է հսկող մնալ և պիտի շարունակէ շահ ունեցող տէրութեանց հետ զեկուցումներ փոխանակել։ Այս զեկուցումներ մտերմական հանգամանք ունենալով՝ ատենաբանը չուզեց

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(21)

ՖՕՐԹԻՒՆԷ ՏԻՒ ԲՈՒԱԿՕԲԷ

ԳԱՂՏՆԻՔ ՆՈՐ ՓԱՐԻԶԻ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՍԱՏԱՆԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԸ

Թ.

— Ներեցէք, պարոն. որպէս զի կարենամ բացորոշ տեղեկութիւններ տալ ձեզ, կարգաւ սկսելու եմ. գիտէք անշուշտ թէ Ֆրանսայի մէջ ոստիկանութեան տեսչութիւնը ձեւակերպութենէ քիչ մը կ'ախորժի. ես ալ անոր ծառայելով, այնպիսի վարժութիւններ ստացած եմ, զորս շատ դժուար է ինձ թողուլ՝ առանց գաղափարացս շարքը կորուսելու. հաճեցէք ուրեմն թոյլ տալ ինձ որ ըրած խուզարկութեանցս արդիւնքն իմ՝ սովորական մեթոտովս ներկայեմ ձեզ։

— Ձեր ուզածին պէս կրնաք ընել, պարոն, փութաց ըսել Մարսէլ, որ թանկագին տեղեկութիւններ բերող անձը վշտացնել չէր ուզեր բնաւ. ձեր ֆրանսական սովորոյթները չեմ կրնար պարսաւել, որովհետեւ ես ալ փարիզ ծնած եմ։

— Հարկաւ օտարազգի ծնողքէ, որովհետեւ ձեր անունն...

— Ընտանիքս անգլիացի սերնդէ էր, ըսաւ Պ. Գօլըրատօ աշխուժիւ, ես ալ ամերիկեան քաղաքացի գրուած եմ։

— Գիտեմ, տասն երկու տարի առաջ. պատճառ մը չունիմ ձեզնէ ծածկելու թէ Պ. Ոստիկանապետը նախ Միացեալ-Նահանգաց դեսպանատան դիմած է. հարկ չկայ ըսել թէ ձեր մասին ստացուած տեղեկութիւնք յոյժ նպաստաւոր են. դուք, պարոն, Գալիֆօրնիոյ ամենէն գեղեցիկ և ամենէն պատուաւոր հարստութեանց միոյն տէրն էք։

Միլիոնատէրը բռնազբօսիկ կերպով խոնարհեցաւ. իւր անհամբերութիւնը դժուարաւ կրնար ծածկել։

— Նաեւ գիտենք, յարեց կապոյտ ակնոցով մարդը, թէ պարոնը ձեզ հետ մնալէ վերջ այն վտանգալից արշաւանաց մէջ, որք հարստացուցած են զձեզ, ձեր ընկերն եղած է այժմ, և թէ Ամերիկայի մէջ այնպիսի մեծարանք մը կը վայելէ, որու լիովին արժանի է։

— Պա՛հ, իրա՞ւ է, հարցուց Տօմինիգ սակաւ ինչ հեգնութեամբ. ես ալ կը կարծէի որ Նէվատայի գետի փոսերուն, և Սաորէն-Գանատայի մէջ միայն կը ճանչէին զիս։

— Պարոն, ըսաւ Մարսէլ քիչ մը սրտնեղութեամբ, կը խոստովանիմ թէ այն տեղեկութիւնները, զորս բարեկամիս և իմ վրայ քաղած էք, կատարելապէս ճիշդ են. եթէ ձեր ուրիշներու վրայ հաւաքած ծանօթութիւններն եւս այնքան ճշգրիտ են որքան...

— Կը յիշեցնէք ինձ, պարոն, որ մեծ անհամբերութեամբ տեղեկանալ կ'ուզէք անոնց. սոյն երկար նախաբանիս համար ձեզնէ ներում կը խնդրեմ. և սակայն այդ նախաբանը կարեւոր էր ձեզ հասկցնելու համար թէ մեր տեսչութիւնը թեթեւօրէն գործ չտեսներ, և թէ իրեն դիմող ո՛և է մարդու ծառայութիւն չմատուցաներ. սոյն խուզարկութեանց չէինք ձեռնարկեր բնաւ, եթէ կասկածէինք որ անխոստովանելի նպատակաւ մ'անոնք մեզմէ կը խնդրուէին, և եթէ ձեր պատուաւոր դիրք մ'ունենալուն ապահով չլինէինք. այժմ այդ մասին համոզուած ենք, և վստահ ենք թէ ամենագովելի նպատակ մ'ունիք, որովհետեւ կարծեմ թէ կ'ուզէք ազատել հարստութեան մը բեկորները, զոր ձեր հանքերու մէջ անցուցած կենաց բարեկամ Ֆրանսացիի մը հայրը ժամանակաւ կորուսած էր։

— Ինչ, գիտէ՞ք... ո՞վ ըսաւ ձեզ։

— Մեք մեր պաշտօնին բերմամբ ամեն ինչ գիտենք, պատասխանեց Պ. Շամպրա այնպիսի ժպիտով մը, որ իւր նայուածքին չափ աղօտ էր. մի՛ կարծէք սակայն թէ վհուկ ենք. այն խնդրոյն մէջ, զոր մեզ կը յանձնէիք, դիւրաւ կրցինք գուշակել թէ յանուն Պ. Մարսէլ Բօպինիէէ կը գործէիք, որդի հանգուցեալ Բօլ Բօպինիէի, որու հետ պէս պէս յարաբերութիւններ ունեցած էին այն անձինք, որոց վրայ տեղեկութիւններ կը խնդրէիք։

Մարսէլ, այսքան կորովամտութեան վրայ սքանչանալով՝ այցելուին նայեցաւ անքթիթ, որպէս զի նորա դիմաց վրայ բուն մտածումը կարդալ յաջողէ, բայց իւր աչերը կապոյտ ակնոցին անթափանցելի ապակւոյն միայն հանդիպեցան։

— Պ. Բօպինիէի որդին ձեր ընկերն եղած է Ամերիկայի մէջ, յարեց անայլայլ գործակալն, և ձեզ յանձնարարած է տեղեկանալ թէ իւր հայրն, որ ժամանակաւ հարուստ էր, մեռած ժամանակ բան մը չէ՞ թողած, թէ իւր ստացուածոց մէկ մասը չէ՞ կրցած ազատել գլխուն եկած փորձանքներէն, և թէ սոյն տարապարտ սնանկութեան պատճառ եղողներուն դէմ դատ վարել կարելի չէ՞. դէթ մեք ձեր դիտաւորութիւններն այսպէս կը մեկնենք, յարեց, իւր յառաջ բերած կարծեաց շարքն յանկարծ ընդմիջելով։

— Ես չեմ սխալիր, ըսաւ Մարսէլ շտապաւ, որ մտքէն չէր անցըներ բնաւ իւր գաղտնիքն այս մարդուն վստահիլ։

— Շատ լա՛ւ, կարգն եկաւ ուրեմն այն տեղեկութեանց, որոց այսքան սպասել ստիպուեցաք։ Այն անձերն, որոց մասին հետազօտութիւններ խնդրած էք, հետեւեալներն էին. առաջին՝ վաճառական մը, որու Պ. Բօլ Բօպինիէ ասկից քսան տարի առաջ իւր հարստութեան կէսն յանձնած էր, հարստութիւն, որ խիստ մեծ էր այն ժամանակ։

— Ճիշդ է։

— Երկրորդ՝ նոյն Բօպինիէի բարեկամներէ մին, որ ապա Օպէր-լը-Պուշէ փողոցին մէջ առեւտրական տուն մը հաստատեց։

Երրորդ՝ արկղապետն այն գոհարեղէնաց և ակնակապ զարդուց վաճառատան, զոր նոյն Բօպինիէի իւր առաջին սնանկութենէն վերջ հաստատած էր։

Վերջապէս չորրորդ՝ այն ռսկերիչ գործարանապետն, որոյ քով իբր պարզ պաշտօնեայ մտաւ, իւր կատարեալ սնանկութենէն վերջ։

— Պարոն, ըսաւ Մարսէլ մեծ յուզմամբ, եթէ բոլոր այս անձանց վրայ տեղեկութիւններ կը բերէք ինձ, երախտագիտութիւնս անսահման պիտի լինի։

— Եւ ես ալ պիտի կրնամ Գանատա վերադառնալ, կը խորհէր Տօմինիգ՝ ուրախութենէն ձեռները շփելով։

— Իցէ՜ թէ այնպէս լինէր, յարեց Շամպրա, բայց անսխալ չենք. և ցաւ ի սիրտ պարտիմ իմացնել ձեզ թէ կիսովին յաջողած ենք. չորսէն երկուքը գտած ենք միայն։

— Զորո՞նք։

— Բնականաբար զայնս, որք ամենէն դիւրաւ կրնային գտնուիլ. գալով միւսներուն՝ տասն, տասն և հինգ տարի անցած է և գիտէք որ ժամանակը մեծապէս կը նպաստէ այն անձանց, որք պահուըտելէ շահ ունին, ինչպէս սոյն խնդրոյն մէջ. այն մարդիկ, զորս հարցաքննել կարելի էր, աներեւոյթ կը լինին և անոնք, որք կը մնան, բացորոշ վկայութիւններ չեն կրնար տալ. արդարութիւնն այնքան ապահով է ասոր, որ եղեռնական դատավարութեան իրաւասութիւնը տասն տարւոյ սահմանած է։

— Այդ ամենը գիտեմ, պարոն, բայց յանուն Աստուծոյ, ըսէք ինձ...

— Նախ ոչ թէ Օպէր-լը-Պուշէ փողոցին վաճառականը գտանք, որ մեռած է, այլ իւր որդին, Միշէլ Պրէվան։

— Ա՜հ, մրմնջեց Գալիֆօրնիացին բաւական սրտնեղութեամբ, որովհետեւ սոյն առաջին տեղեկութիւնը նոր բան մը չէր իմացներ իրեն. ի՞նչ գործով կ'զբաղի այդ երիտասարդն, յարեց, անշուշտ երիտասարդ է։

(Շարունակելի)

անոնց վրայ խօսիլ Ժողովոյ մէջ, առանց անդադրանապահութիւն մը գործելու և առաջադրեալ նպատակին վնասելու։

Պ. Մանչինի պնդեց այս զգուշութեան հարկին վրայ։ կը յուսամ, ըսաւ վերջացնելով, թէ Պ. Քամբոբէալէ գոհ եղած է տուած բացատրութիւններէս, և թէ երեսփոխանական Ժողովն համոզուած է որ կառավարութեան ջանքերը միանալով միւս կառավարութեանց ջանից հետ, պիտի կրնան առաջքն առնուլ Միջերկրական ծովու մօտակայ երկիրներու համար սպառնական նորամուտ սովորութեանց։

Քամբոբէալէ պատասխանեց թէ կատարելապէս գոհ չէր եղած, սակայն ուշադրութեան կ'առնու Պ. Մանչինի այն յայտարարութիւնները թէ կառավարութիւնը պիտի հսկէ իրաց նոր վիճակ մ'ստեղծելու ձգտող իրողութեանց առաջքն առնելու համար։

ԿԻՐԱՍՈՆ

31 մայիս 1884

. . . Խմբագրապետ Տէր,

Ամսոյս 27 ին կիւրակէ օր, ինչպէս մայրաքաղաքիդ մէջ, նոյնպէս և աստ տօնուեցաւ Ազգ. Սահմանադրութեան 24րդ տարեդարձը։ Հանդիսին նախաձեռնութիւնը պարտական ենք նորոգ հաստատեալ Ջ[illegible] [illegible], որ կազմուած է ազգային վարժարանէն ելած պատանեկաց խմբէ մը։

Հանդէսը սովորականներէն տարբեր բան մը չունենալով աւելորդ կը համարիմ նկարագրել։ կուզեմ միայն քանի մը խորհրդածութիւններ ընել նոյն իսկ հանդէս մը կատարելու գաղափարին վրայ։

Այսօր ամեն քաղաքակիրթ ազգ տօն մ'ունի տարւոյն մէջ, զոր յաւէտ կամ նուազ չքով կը կատարէ միահամուռ։ Այդ տօն միապետական պետութեանց մէջ վեհապետին գահակալութեան տարեդարձի առթիւ կը կատարուի, իսկ սահմանադրական երկիրներու մէջ տարւոյն այն օրն ընտրուած է ուր ժողովրդեան իրաւունքը յաղթանակ տարած է բռնապետին քմահաճոյից կամ օրէնքին անօրէնութեանց վրայ։ Որչափ աւելի դժուարութեամբ տարուած է յաղթանակը՝ այնչափ աւելի չքով և այնչափ աւելի եռանդով կը կատարուի այդ տօն։ Մեք Հայերս ալ, երբ ամբողջացուցինք մասն Օսմ. պետութեան, հարկաւ մեր միւս հայրենակցաց հետ կը տօնեմք մեր սիրելի վեհապետին գահակալութիւնը։ Այդ ընդհանուր տօնէն զատ 24 տարիէ ի վեր ունեցանք նաև մեր մասնաւոր ազգային տօնը, զոր կը կատարենք Օսմ. տէրութեան մեզ շնորհած Սահմանադրութեան Տարեդարձի առթիւ։ Սահմանադրութիւնը եթէ ոչ բռնապետութեան (ազգային շրջանակի մէջ) գոնէ քմահաճոյից և անկանոնութեանց վրայ տարուած յաղթանակ մ'է։ Սակայն այդ յաղթանակը տարին ազգին մէջէն միայն քանի մը անհատներ, ո՛չ թէ ամբողջ ազգը կամ գոնէ պատկառելի մեծամասնութիւն մը և անհա ճիշտ այդ պատճառաւ քան և չորս երկար տարիներէ յետոյ Սահմանադրութեան տարեդարձի տօնը տակաւին զուրկ է թէպէտ ազգային և ընդհանրական լինելու հանգամանքէն։

Կար ժամանակ մը յորում այդ տօնը կը համարուէր պատրուակ մը վրովիբի մէջ շրջագայութիւն մ'ընելու կամ օր մ'աւելի գինովնալու տարւոյն մէջ, սակայն շնորհիւ նախաձեռնութեան Ազգ. Հիւանդանոցի արդար պատուարժան Հոգաբարձութեան, այդ հանդէս հետզհետէ լուրջ ու ազգային կերպարանք մ'առնելու վրայ է. այս մասին որչափ շնորհակալ ըլլանք քիչ է։ կը մնայ այժմ աւելի ընդհանրական կերպարանք մը տալ հանդիսին։ Եթէ Սահմանադրութիւնը մեր բարուց արտադրութիւնն ալ չէ՝ քսան և չորս տարիներ բաւական երկար ժամանակ մ'են կամաց կամաց մեր բարուց մէջ մտցնելու համար զայն։ Առ այս մեծ պարտականութիւններ ունին Սահմանադրութեան բարեկամք և գործադիրք։

Ոչ ինչ նուազ մխիթարական է նաև գաւառներու մէջ Սահմանադրութեան տարեդարձի հանդէսներ կատարուիլը տեսնել կամ լսել, քանի որ Սահմանադրութեամբ կառավարուելու սկզբունքին ծանօթութեան ընդհանրանալուն ապացոյց մ'է։ Գաւառական կենաց վեր ի վերոյ ծանօթ ընթերցողք անգամ հարկաւ չեն հետեւցներ այդ հանդէսներէն թէ գաւառական վարչութեանց մէջ Սահմանադրութիւնը կը գործադրուի. տակաւին մեկ և տեղւոյն համեմատ երկու երեք սերունդ անցնելու են մինչև որ Սահմանադրութիւնը իբր օրէնք գործադրուի. տակաւին շատ մօտ ենք նորուծին գաղափարին։ Եթէ մեր փոքրիկ քաղաքին ազգային գործերըն ալ կատարուած հանդիսին հետ բաղդատեմք՝ հակասութիւնը ակներև է, ուստի նոր սերունդին պարտքն է ո՛չ միայն հանդէսներ կարգադրել, այլ աշխատիլ նաև Սահմանադրութեան համաձայն վարչութիւն մ'ունենալ, որ էական բանն է։

Մ. Է.

ԿԱՆԱՑՔ ՑԱՆԳԼԻՍ

—o—

(Շարունակութիւն)

Ուրիշ նամակի մը մէջ կը պատմէ թէ ինչպէս ծպտեալ գացած է աղքատիկ կնկան մը տունը, որ դեռ նոր ազատած էր ծննդաբերութեան ցաւերէն, և յորում 4 հատիկ ուրիշ զաւակներէ բաղկացեալ բովանդակ ընտանիք մը ծննդաբեր կնոջ հետ միասին մի խուցի մէջ կը գտնուէին։

«Քրիստոսն մանկանց հետ վար զրկեցի և ամուսնոյն հետ կնոջ համար կերակուր եփեցի, փոքր ինչ իւր անկողինը շտկեցի, իրեն համար մանկիկն առի, և նորա աչքերը լուացի, զի խիստ տկար էին, խեղճուկը, — և մօրն համար մանր մունր բաներ ըրի։ Երկու անգամ գնացի։ Տան մարդիկը զիս չճանչցան. մեկզմեկու համար ո՜րչափ գիրգ, բարի և գորովալից էին, և ո՜րչափ իրարու յարեալ էին. մարդուս սիրտը կը հանգչէր տեսնելով այսչափ բարի զգացում այնքան աղքատութեան մէջ։ Այրըն անգործ էր, մանուկներն յոյժ դեռահաս էին դպրատուն երթալու համար և երբ մայրն իւր զաւակը ծնաւ՝ իրենց տան մէջ միայն չորս քրօյձըր ունէին։ Մտածէ՛ այդ թշուառութեան և տառապանաց վրայ։ Երբ մեկն երբեք չտեսնէ աղքատութիւնն և չարունակ ապրի արքունական անձանց սառ շրջանակին մէջ, նորա բարի զգացումները կը չորնան։ Ուրեմն զգացի անդին ազգին երթալու պէտքն և կատարելու այն փոքր բարիքը զոր ի ձեռին ունիմ»։

Նախընթաց պարբերութիւնը կը նկարագրէ Իշխանուհի Ալիսին կենաց բովանդակ հոգին։

1866 ի տարին սոսկալի եղաւ ի Տարմշդադ։

Իշխանուհին խորապէս զգաց Շլեզուիկ-Հոլշդայնի պատերազմն, զոր կը նկարագրէ իբր պատերազմ եղբայր ընդ եղբօր։ Յունիս 11 ին իւր երրորդ դուստրը ծնաւ, և 14 ին իւր այրը պարտաւորեցաւ զինքը թողուլ ու Աշաֆընպէրկի ճակատամարտին ներկայ գտնուելու երթալ։ Եօթն օր վերջը Բրուսիացիք զօրապետ կօպընի հրամանին տակ Տարմշդատ մտան։ Տարւոյն սկիզբները կը գրէ իւր մօրը թէ Լուին կը հարկադրուէր փոխառութիւն մ'ընել, որպէս զի կարենար իւր նոր տան կառուցման ծախքը վճարել և կը յաւելուր.

«Զարտուղք այնչափ խնայողութեամբ ապրիլ, որ բնաւ տեղ մը չենք երթար և ոչ ոք կը տեսնեմք, որպէս զի կարենամք կրցածնուս չափ փոք խնայել տարուան մէջ։ Մեր Անգլիա [illegible] բազմածախ եղաւ, վասն զի մեր այցը անցեալ անգամուան չափ երկար չտեւեց. կառքի չորս ձի ծախեցինք, և այժմ այդ տեսակէն միայն վեց երիվար ունինք, որոց երկուքը տիկնանց համար անհրաժեշտ են թատրոն, այցի և այլ տեղեր երթալու համար. ուստի մի քանի բաներու կողմանէ անյաջող եմք. բայց հարկ չկայ զքեզ անհանգիստ ընել մեր նեղութիւններով, որոց տանիլը դժուարին չէ։»

Երեք ամիս յետոյ դրամական պարգեւի մը համար թագուհւոյն գրելով՝ իւր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ ու կը յաւելու.—

«Իսկօրն Լուին գործակատարին պիտի երթամ որպէս զի կարասեաց արժէքինը վճարեմ. և ապահովութեամբ, այս պարգև յոյժ ընդունելի է և ներկայ պարագայից մէջ աւելի ընդունելի քան այլ ինչ որ կրնայիր մեզ տալ. — կարասեաց այս մասը բոլորովին քու նուէրդ պիտի լինի։»

Մայիս 3 ին կը գրէ.

«Դուրս ելնելու համար ամառուան բոլոր շրջազգեստները կարեցի ընդ ամենը եօթը հատ. — աղջիկներուն շրջազգեստներն առանց ասեղնագործի ծայրէ ի ծայր պարզ շինուած են. սպասուհւոյն համար անհրաժեշտ եղող աստեայ (ֆանէլ) շալերն ալ նմանապէս շինեցի։ Սանտուարանի բոլոր հաշիւներն ես կը վարեմ, և ամենայն ինչ ես անձամբ կը կատարեմ. այս բան շատ զբաղմունք կը պատճառէ ինձ, վասն զի ծախքերը կ'աւելնան, և գալ տարիներու մէջ պարտիմք յոյժ խնայողութեամբ ապրիլ։»

Այս առեններս Բրուսիոյ և Աւստրիոյ միջև եղած պատերազմն լրանալու մերձ էր։ Մայիսի 22ին կը գրէ.—«Ամպը օր ըստ օրէ աւելի կը սեւնայ, այն տագնապն որու մէջ ամենքս ալ կ'ապրինք, յոյժ մեծ է»։—25ին կ'ըսէ.—«Ամենքս ալ շուտով մուրացկան պիտի ըլլանք եթէ իրաց վիճակը շարունակէ, ինչպէս որ իրողութիւնք կարծել կուտան։ Լուիին համար ճամբորդութեան լաւ պայուսակ մ'պատրաստեցի, աւելի այն հաշուով, որով մարդիկ երբեմն հովանոց կ'առնեն գեղեցիկ օդոյ առեն, որպէս զի չթրջուին, և այս ալ պատերազմի մը դէմ պիտի լինի»։

Մայիս 28ին կը գրէ.

«Մեր տունը շինող անձը քիչ մնաց պիտի սնանկանար, և մեզնէ դրամ կը պահանջէ որպէս զի կործանումէ ազատի, և այս դրեթէ անկարելի է մեզ։ Այս պատերազմի պատրաստութիւնը և անկէ յառաջ եկող տեսական գործառնութեանց, շինութեանց և առեւտրոց դադարումը մեր ժողովրդեան վրայ աւեր մը բերաւ, որ սոսկալի է, և անշուշտ երթալով պիտի մեծնայ։»

Մինչև յուլիսի 27ը հաշտութիւնը հաստատուած էր Բրուսիոյ և Աւստրիոյ միջև, սակայն Բրուսիա մերժած էր հաշտուիլ Հեսի հետ և այդ դքսութեան վրայ կը քայլէր։ Այս պահուս կը գրէ թէ տառապանքը զինք կ'սպաննէր։

«Հոս խառնաշփոթութիւնն ահեղ է, և դրամի պէտքը յոյժ ըզգալի. յաչ և յահեակ պարտիմք օգնել։ Երբ Բրուսիացիք այս տեղը կողոպտեցին, բազում անձինք իրենց գոյքերը տանս մէջ պահեցին։ Մինչդեռ յանկողին էի, հարկադրուեցայ պարոններ ընդունիլ սենեակիս մէջ. զի կատարելիք և հարցուելիք գործեր կային, որոց ես միայն հասու եմ։ Այնուհետեւ կը գտնուէին խեղճ վիրաւորեալներ, որոց կիներն ու մայրերն կը խընդրէին ինձմէ, որ իրենց այրերն ու որդիները գտնելու համար հետազօտութիւններ ընեմ։ Իրաց վիճակն այն աստիճան ահաւոր է որ աննկարագրելի է։ Ասոնց վրայ աւելցուր նոր տագնապ մ'ալ, այն է թէ ժողովուրդն իմացած է որ ահեղ ճակատամարտ մը կ'սպասուի, որ գուցէ այժմ իսկ մղուելու վրայ է, և յորում Լուին գարձեալ կը հարկադրուի ներկայ գտնուիլ։ Ալ ես չեմ կարող հանդուրժել։ Կ'զգամ թէ ալ չափը կ'անցնի։ Աստուած ամենակարող, լեր օգնութիւն մեր։ Ալ սրտիս արիութիւնը սկսաւ թափիլ։ Ոչ ուրեք չեմ տեսներ լոյս, և իմ սիրեցեալ ամուսինս դեռ վտանգի մէջ է, և չենք կարող լուր առնուլ, զի Բրուսիացիք անոր բանակին ու մեր մէջն են։»

Նամակ նամակի վրայ պատերազմին արհաւիրքովը լի են։ Սակայն վերջապէս հաշտութիւնը վերահաստատուեցաւ, և նորածին մանկիկն իրենէ մկրտուեցաւ և կեանքն իւր սովորական բնութիւնը վերստացաւ։

Յաջորդ տարին մանկանց համար վարժուհի մը հայթայթելու խօսք եղաւ. բայց իւր մօրը կ'ըսէ. «Խորհեցայ մի տարի եւս սպասել (դրամական պատճառներով), և կարծեմ այն առեն ժամանակը հասած կը լինի. դու այնպէս չե՞ս կարծեր»։ 1868 ին Ինքզինք կը չարչարէ ի մասին Գաղղիոյ հետ պատերազմի տարաձայնութեանց «նման խենթ և վախկոտ արարածի, որպէս և եմ», կ'ըսէ, և իր նամակաց մէջ վախ կը յայտնէ թէ մի գուցէ իւր մօտալուտ ծննդաբերութեան վրայ ալ ես չապրի։ Սակայն ամեն ինչ յաջող կերթայ և յուրախութիւն ամենեցուն Նոյեմբեր 25 ին արու զաւակ մը կը ծնի։ 1870 ին սկիզբը իշխան Լուին ծիրանաւորեալ բռնըւելով հիւանդ կը պառկի և փոքր ինչ յետոյ իշխանուհի Վիկտորիան, և պզտիկ տղան նոյն ատեն կը բռնուին։ Իշխանուհի Ալիս անձամբ կը կատարէ հիւանդապահի պաշտօնը։ Այս իսկ առանձնացեալ պահուն անուանի գրագէտ և աստուածաբան Տօգդըր Տ. Ֆ. Սթրաուսի հետ ծանօթացաւ և նոյն ատեն նորա հեղինակած մատենի մը միջոցաւ նորա հետ ունեցած հաղորդակցութիւնք իրեն մեծ հաճոյք պատճառեցին։ Բայց և այնպէս այս հեղինակին յետագայ գրութեանց մէջ ի հանդէս ածած գաղափարաց հետ բնաւ չհամաձայնելու պատճառ ունեցաւ, թէեւ չկրցնցուց նորա նկատմամբ իւր տածած երախտեաց և յարգանաց զգացմունքը։ Տօգդըր Սթրաուս կ'ըսէ թէ, «որչափ որ բարբառին անսովոր էր բարձրաստիճան անձանց հետ ընկերանալու, իշխանուհին շուտով հանգստացուց իմ վարանութիւնս։ Նորա պարզութիւնը և այն նազելի վարմունքն, որով զիս ընդունեց, և իւր սուր և փայլուն միտքը մոռացուցին ինձ ընկերական ամեն տարբերութիւնք»։ 1870 ին, երբ ամառն կը լրանար, ուրիշ մտածմունք երեւան ելան։ Երբ պատերազմ ծագեցաւ, Լուի իշխանն հարկադրեցաւ յառաջապահ բանակին միանալ և Կռավըլօթթի ճակատամարտին դաշտին վրայ կը գտնուէր՝ երբ իւր երկրորդ որդւոյն ծննդեան լուրն առաւ։ Սեպտ. 20 ին իշխանուհին կը գրէ։

«Ամեն օր՝ զինուորի կամ սպայի մը յուղարկաւորութեան ընկերացող թմբկաց ձայնը կը լսեմ, երբ պատուհանիս առջեւէն կ'անցնի և իւր յաւիտենական հանգստավայրը կը տարուի։ Ո՜րչափ խորագոյնս կզգածուիմ իրենց խեղճ ծնողաց և որբեւայրեաց համար։»

(Շարունակելի)

Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԱԶԳԱՆՈՒԷՐ ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԸՆԿ.

—

Կ. Պոլիս, 4 յունիս 1884

. . . Խմբագիր Տէ՛ր,

Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութեան կեդր. Գործ. Ժողովս բերկրութեամբ կը ծանուցանէ ձեր պատ. լրագրի միջոցաւ թէ Պրուսայի Ազնիւ Տիկնայք եւ օրիորդք այս անգամ ընկերութեան մասնաճիւղ մը կազմած ին, որոյ վարիչ ընկերուհեաց անուանքն են.

Ազն. Տիկին Թագուհի Փեթիկեան
Ատենապետ
» » Զապէլ Կ. Տօնէլեան
Ատենադպիր
» » Սրբուհի Եավրուեան
Գանձապետ
» » Հերիքա Փափազեան
Համարակալ
» » Մէօհրիւպէ Գուրուեան
Խորհրդական
» » Վիրգինիա Բերուզ եւ
Նոյեմզար Եավրուեան
Դիւանադպիրք

Սոյն Գործ. Մասնաժողովոյ փութաջան եռանդն, որով մի քանի աւուր մէջ բաւական գոհացուցիչ արդիւնք մը ձեռք բերած է, յոյս կուտայ մեզ թէ ապագային լիուլի պիտի վայելեմք նորա յարատեւ գործունէութեան արդիւնքն, ի յառաջդիմութիւն Ազգ. Հայուհեաց ձեռնարկին եւ ի զարգացումն գաւառացի հայ իգական սեռի դաստիարակութեան։

Այս առթիւ կեդր. Գործ. Ժողովս ջերմապէս կը յանձնարարէ Պրուսայի եւ շրջակայից բոլոր ազգասէր տիկնանց եւ տեարց, որպէս զի իւրեանց նուէրներն կամ բաժնեգիններն հաճին յանձնել յիշեալ Մասնաճիւղի, որոյ կազմակերպութիւնն կեդր. Գործ. Ժողովէս պաշտօնապէս վաւերացեալ լինելով, ազատ է գործել յօգուտ եւ ի նպաստ ընկերութեանս։

Ի դիմաց կեդր. Գործ. Ժողովոյ
Ազգ. Հայուհեաց Ընկ.
Աւժմ. Ատենադպիր Ատենապետ
[illegible]

ԱԶԴ

Տեղւոյս Գեր. Ս. Առաջնորդն Տէրն Աղաճի նորակառոյց եկեղեցւոյ օծման հանդէսը պիտի կատարէ յառաջիկայ 23 յունիս յաւուրն շաբաթու. ուստի զայս կը ծանուցանեմք ի տեղեկութիւն բարեպաշտ Ազգայնոց, որպէս զի փափաքողք փութան ներկայ գտնուիլ ի նոյն օր, յայդ նուիրական հանդէս։

Մնամք յարգանօք
Դիւանապետ Առաջ. Հայոց Ադրիանուպոլսոյ
Նշ. Թ. Սարգսեան

5 յունիս 1884
յԱռաջնորդարան Հայոց
Ադրիանուպոլսոյ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

—

ԱԶԴ

Բարիզու բժիշկներէն Թօփհանէի պաշտօնի մէջ գտնուող Տօքթօր Ճէրահեան էֆէնտին Թօփհանէի Թրամվայի կայարանին դիմացը նոր բացուած Գօլօլեան Անտօն էֆէնտիին դեղարանը երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը ժամը վեցէն մինչեւ ութ ձրի եւ ութէն մինչեւ տասնմէկ վճարմամբ հիւանդ պիտի դարմանէ։

Բժշկութեան, վիրաբուժութեան եւ մանկաբարձութենէ զատ տարափոխիկ (պլշկոց) հիւանդութեանց ալ մասնաւոր աշխատութիւն ունենալը կ'իմացնէ։

ԿՈՒՆՆԷԹ-ԻՒԼ-ԼՈՒՂԱԹ

—

ԲԱՌԱՐԱՆ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ Ի ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

Աշխատասիրողք
ՄԷՀՄԷՏ ՇԷՄՍԷՏՏԻՆ Ու ՄԷՀՄԷՏ ՆԱՇԻՏ

Պաշտօնեայք Հասարակաց կրթութեան Գրաքննութեան սենեկի

Հրատարակիչ Գարեգին Պաղտատլեան

Այս բառարանն, պարունակած արուեստական եւ գիտական բառերու ճոխութեամբն, բացատրութեանց յստակութեամբն իւր տեսակին մէջ առաջինը կը համարուի։ Սոյն գործը ցարդ հրատարակուած Ֆրանսերէն-Թուրքերէն բառագրոց վրայ սա առաւելութիւնն ալ ունի որ ժուրք տառերով տրուած բացատրութիւններն լատին տառերով եւս նշանակուած են անոր մէջ, մասնաւորապէս ի դիւրութիւն օտարազգեաց։

Մասնաւոր խնամքով, գեղեցիկ եւ մաքուր տպագրութեամբ տետր առ տետր ի լոյս կ'ընծայուի Արամեան տպարանէն։

Առաջին հատորն՝ որ երեսուն երկու երեսներով երեսուն եւ մէկ տետրակներէ բաղկացեալ է՝ տետր առ տետր հրատարակուելէ յետոյ կազմուած կը վաճառուի ի գին 60 ղրշ. արծաթ։

Բ. հատորին 12 րորդ տետրն եւս հրատարակուած են եւ կը վաճառուին ի գին 2 ղրշ. արծ. իւրաքանչիւրն։

Բաժանորդագինն է Կ. Պոլսոյ համար 75 ղրշ. ոսկեղրամ. գաւառաց համար 100։

Բ. հատորին 15րդ տետրին հրատարակումէն ետքը բաժանորդագրութիւն [illegible]

ՊԱՂԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

—

ԻԼԱՆ

Նիզամիէ Թահնիյէ իտարէսինտէ իւչ ենիզ սէնէսի հազիրանընտան պզօսթօս նիհայէթինէ գատար իւչ այ զարֆընտա կէրեք գալըն վէ կէրեք ինճէ նէ մըգտար քէբէք հասըլ օլուր իսէ հասըլ օլան մըգտարըն եամանը էվվէլճէ նագտէն լիրա ենիզ զրուշա օլարաք վէրիլուպ պատէհօւ գալտըրըլմագ շարթըը վէ չէրայիթի սայիրէսի իլէ ինճէ քէբէկին պէհէր գըյէի ճէտիտի տախի տօգուզ բարայա օլարագ թալիպի եօհտէսինտէ օլուպ իշպու հազիրանը ռումինին օն պիրինճի բազար իրթեսի կինի գաբարը գաթիսի վերիլեճէյինտէն վէ օն իքինճի սալը կիւնիւ տախի թէզգարիւր իտէն ֆիյաթընա ենիզտէ պէշ զամմը գապուլ իտիլէճէյինտէն, իշթիրայէ թալիպ օլանլարըն լէվազիմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

5 հազիրան 1300 3

—

Պօրտ Սէրասքէրի
ԻԼԱՆ

Ծինուտը ճէնապը միւլքիւքեանէ մուայէնաթը իչուն միւպաէա օլընաճաղը էվվէլճէ իլան գըլընան լահմըն չէրայիթի մուգարրէրէսի վէճհ իլէ պէհէր գըյէի ճէտիտի պէշ զրուշա օլարաք [illegible] տէսինտէ օլուպ իշպու հազիրանը ռումինին օն պիրինճի բազար իր[illegible]

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԻՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ 1,852,000 Անգլ. ոսկի

Պահեստի դրամ 245,682 » »

LONDON AND LANCASHIRE

ԼՕՆՏՕՆ ԵՒ ԼԱՆԳԱՇԱՅՐ

Սոյն ընկերութիւնն չափաւոր գիներով ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնայ ընդունիլ, Բերայի, Ղալաթիոյ, Պոլսոյ եւ մօտակայ գիւղերու մէջ, գիներու եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն առնալ ուզողք պէտք է դիմեն առ

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ ԻԹՈՒՐՔԻԱ

Ր. Ֆ. ՐԱՈՒԹ

Ղալաթիա, Հալաճեան խան 16—17

ՓՈԽ-ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ

Ց. ԱՍԱՏՈՒՐ

Կ. Պոլիս, Կամուրջի գլուխ, Եէնի-Ճամի 32

օն իքինճի սալը կիւնի տախի Թէգարրիւր խտէն ֆիրաթընտան եիւզտէ պէշ Թենզիլի գապուլ խտիլէճէյինտէն, իթտյէ Թալիպ օլանլարըն լէվազիմը ուսուլիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

5 Հազիրան 1300 3

Պօստա Միւտիւրիյէթի

ԻԼԱՆ

Ասաքիրի շահանէ հայվանաթը խտարէսի իչուն Գալիկրատիա իսկէլէսինտէն եէլքէն սէֆինէսի իլէ տէրխասատէթտէ Գասըմ բաշատա վագը շայիր անպարընա 500,000 գըյէտէն 800,000 գըյէյէ գատար նագլի լազըմ կէլէն կիյահըն պէհէր գըյէսինին իւճրէթի նագլիյէսի սիմ մէճիտիյէ օն տօգուզ ղըրուշ հիսապը իլէ տէօրթ բարայա Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իշպու հազիրան ըումինին եէտինճի բէնշչէնպիհ կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէճէյինտէն Թենզիլ ֆիյաթըն նագլինէ Թալիպ օլանլարըն [illegible] լէվազիմաթը ուսուլիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

4 Հազիրան 1300 1

Պօստա Միւտիւրիյէթի

ԻԼԱՆ

Նիզամիյէ սէպզէ քօմիսիօնը իչուն մահֆուզ Նիւմունէսի վէճհ իլէ միւպայեա օլունաճաք օլան օն իքի պին գըյէյի ճէտիտ Թազէ գաչէր բէյնիրինին պէհէր գըյէսի ճէտիտի սիմ մէճիտիյէ օն տօգուզ ղըրուշա օլարագ ալթը ղըրուշա Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ հազիրանը ըումինին ալթընճը չէհարշէնպիհ կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէճէյինտէն վէ եէտինճի բէնշչէնպիհ կիւնիւ տախի Թէգարրիւր իտէն ֆիյաթըն եիւզտէ պէշ Թենզիլի գապուլ խտիլէճէյինտէն, իթտյէ Թալիպ օլանլարըն լէվազիմաթը ուսուլիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

4 Հազիրան 1300 1

Պօստա Միւտիւրիյէթի

ԻԼԱՆ

Աթիգ գըյեէ օն պէշ պին պէշ եիւզ սէքսէն տօգուզ, ճէտիտ գըյեէ իքի պին. եէրլի Դըրդըմը քէչի գըլը, պէհէր գըյեէյի ճէտիտի ալթը ղըրուշ օթուզ պէշ փարա։

Զալըգ եաղը, աթիգ գըյեէ օն պին եէտի եիւզ էլլի ալթը գըյեէյի ճէտիտ օն իւչ պին սէքիզ եիւզ, պէհէր գըյեէյի ճէտիտի տէօրթ ղըրուշ։

Պէյգօզ տապպախխանէսի իլէ սէրաճխանէ վէ մուլթազ անպարլարընա մահֆուզ Նիւմունէլէրի իլէ չուրութը մուգարրէրէսինէ Թէվֆիգէն միւպայեա օլունաճագ օլան պալատէ մուրագգամ իքի գալէմ քէչի գըլը վէ սայիրէ ֆիյաթը մուրագգամլէրի իլէ Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, հազիրանը ըումինին ալթընճը չարշէնպիհ կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասէլէրի պիլ իճրա մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վէրիլէճէկինտէն իթասընա Թալիպ վէ եէտինճի բէնշչէնպիհ կիւնի եիւզտէ պէշ Թենզիլինէ րաղիպ պուլունանլարըն մազամը սէրասքէրի լէվազիմաթ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

2 Հազիրան 1300 1

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ընդ մէջ Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալգանօ	2,000	Լէբանօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4,300
Արկօ	1,300	Մարտէլօ	2,500
Պասսանօ	3,500	Մէլօ	2,000
Պօրօտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրաւօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Կայրօ	2 600	Օրլանտօ	3,000
Կուլիէլմօ	2,500	Օպօրտօ	4,500
Կօմօ	2,100	Օտտօ	2,000
Կատօ	2,000	Պոլլուքս	1,200
Գօմօ	2,700	Պալերմօ	3,200
Տէրօ	2,500	Պլատօ	1,700
Տոմինօ	1,800	Քէտօ	2,800
Տրոնօ	2,600	Րինալտօ	4,400
Էլտօրատօ	2,800	Րիալտօ	3,200
Ֆալքըն	800	Րօլլօ	3,000
Ֆիտօ	1,700	Րօմանօ	3,500
Ֆլամինկօ	1,600	Րօմէօ	3,500
Կալիլէօ	3,500	Սալէռնօ	4,000
Կիտանօ	2,200	Սաֆֆօ	2,000
Կօլօ	1,800	Սէվիլլէ	2,000
Կրոտնօ	2,200	Սօրէնտօ	4,300
Հուկօ	–	Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հինտոստան	1,200	Թինտօ	2,800
Ճունօ	2,300	Քանտօ	3,600
Քէլսօ	2,000	Ուրպինօ	3,600
Քօլօ	2,200	Զէպրա	1,000
Լէօ	2,000	Զէրօ	140

Թասսօ շոգենաւը, Նաւ. Մոնրօ, Անգլիայէն առս հասաւ ընդհանուր վաճառքով, եւ իւր բեռը պարպելէ յետոյ Օտեսա պիտի ուղեւորի։

Նէրօ շոգենաւը, Նաւապետ Սուլսպի, Անգլիոյ մէջ բեռ կ'առնու, եւ յունիս 12ին պիտի մեկնի Պոլիս եւ Օտեսա երթալու համար։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԵՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ

Գործակալ

Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միւլեթ խան Ղալաթիա։

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կ'երթան Լիվերբուլէ եւ Արեւելք մէջ։

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճերեան	2,500	Ֆալմեան	3,700
Ալսատեան	2,500	Ֆլորինեան	3,700
Անտալուզեան	2,500	Ֆլեմեան	3 700
Արմենեան	2,500	Իտալեան	5,500
Արաբեան	3,700	Իլլիրեան	5,500
Պավարեան	6,000	Իբերեան	5,500
Պուլկարեան	6,000	Լէոնեան	2,200
Քորինթեան	800	Լիվոնեան	2,500
Սարտինեան	2,000	Լէօն	800
[illegible]	700	Օփորթօ	700
Էճիբթեան	3,700	Պէրսեան	3,800
[illegible]	3,700	Վենետեան	6,800
Ֆլորենթեան	3,700	Վիրճինեան	6,800

Ֆալմեան շոգենաւը, Նաւապետ Համպլին, յունիս 20ին Օտեսայէն վերադառնալով վաճառք պիտի սկսի առնուլ ՈՒՂՂԱԿԻ Լիվերբուլի համար։

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվերբուլի եւ Պոտղընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԴԷՆ

Գործակալ

Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլեթ խան, Ղալաթիա

Նաւատերք, Պարոնայք Ֆրէտ. Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվերբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք.
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման եւ ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ.
Զմիւռնիա, Պ Ուիդօլ եւ ընկ.

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայէ և Բոնէէ մէջ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը։

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Տրապզոն, Պաթում եւ Բօզի պիտի երթայ Լօ Մեօզ շոգենաւն, որ յունիս 18ին Մարսիլիայէն եւ յունիս 25 ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ'Անոբօլի։

Նաւուղիէքի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն

ԹԻՆԻՈԹԷ ՐԸՊՈՒԼ

Մումհանէ փողոց, Թիւ 141

ՔՈՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ամէն տասն օրն անգամ կը բանին Լիվերբուլի և Միջերկրականի մէջ։

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ատլաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալէփփօ	3,000	Նուբիա	2,500
Գալլիա	4,600	Բօթնիա	5,000
[illegible]	3,800	Պարթիա	3,200
[illegible]	2,500	Պալմիրա	3,000
[illegible]	1,200	Սերվիա	7,800
Սեֆալոնիա	5,000	Սկիթիա	4,600
Քաթալոնիա	4,700	Սարակօսսա	3,000
Շէրպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Տամասքըս	2,500	Սիտօն	3,000
Կուպա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրիփոլի	2,500
Մարաթօն	3,000		

Քէտար շոգենաւը, Նաւ. Ճօնէս, յունիս 27ին Լիվերբուլէն առս կ'սպասուի։

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի համբարդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պօստընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար օրինաւոր սակագներով։

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար.

Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա.

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլէ եւ Միջերկրականի մէջ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
[illegible]	4,200	Ռամէսէս	3,000
Ֆարօս	4,000	Նէֆթիս	3,000
Օսմանլը	4,000	[illegible]	3,000
Սեսոստրիս	3,250	Ատլանտիք	1,700
Թէպէ	3,250	Լոտուս	800
Մեմֆիս	3,250	Օլինթոս	800
Մարեոտիս	3,250	Սէֆիլ	700

Ֆարօս շոգ. Նաւ. Քուբըր, յունիս 20ին Լիվերբուլէն առս կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Վերոյիշեալ շոգենաւք շքեղապէս արդարուած են ճամբորդներու համար.

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ.

Գործակալք

Մէյտանճըգ փողոց, Պոլիս

Տնօրէնութիւն, Լիվերբուլ,

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.

31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվերբուլ

Գործակալութիւնք

Աղեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մօս եւ Ընկ.
Ալժէ	Է. տը Լաքրուա
Պէրութ	Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ.
Կ. Պոլիս	Ճ. Վ. Ուիթօլ եւ Ընկ.
Դարդանէլ	Է. Կրէչ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոսի եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Ք. Ուիթօլ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէզրոբուլոյ

ՔՈՒԻՆ

Անգլիական ընկերութեան Ապահովութեան հրքէնէ ջուր

Գիներու եւ այլ տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել առ

Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ.

Կ. Պոլիս, Մէյտանճըգ փողոց

կամ Ղալաթիա, Ասա խան Թիւ 9.

3

ՏՐԱԺԷ ՏԷՅԻՒՐԱԹԻՖ ԽՕՏԻՒՐԷ

ՏԻՒ ՏՕՔԹԷՕՐ ԺԻՓԷՐ

Մորթային հիւանդութեանց, մորթի ծակերու խցման, վէրքերու, արեան ապականութեան, գաղղիական ախտի դէմ գործածուած դեղերուն ամենէն լաւն, ամենէն ազդուն, ամենէն ախորժահամն եւ ամենէն դիւրագինն է։

Պահանջել (ինչպէս նաեւ չուրուպին համար) Ժիփէրի եւ Պուէթինի կարմիր ստորագրութիւններն եւ Ֆրանսական կառավարութեան կապոյտ դրոշմը։

Կը գտնուի փարիզ, Պուէթինի եւ Տէյլօրէ դեղարանն եւ բոլոր դեղագործաց եւ դեղավաճառաց քով։

6

ՍԻՐՕ Է ԲԱԹ ՏԸ ՎՕՔԼԷՆ

Կուրծքի եւ կոկորդի հիւանդութեանց լաւագոյն դեղ։

Կը գտնուի Փարիզ, Քլէրի փողոց, Թիւ 31 եւ ուրիշ ամեն դեղավաճառաց քով։ Մայրաքաղաքիս մէջ միակ կեդրոնատեղին է Ղալաթիա, մաքսատան դիմաց կէօչէ օղլու խան Պ. Ջէրվաթիի վաճառանոցը։

8

ԲՕՄԱՏ ՏԷԼՕՐԻԷ

Եղքի, Թեփի եւ մազերու անկման լաւագոյն դեղ։

Կը գտնուի Փարիզ, Քլէրի փողոց Թիւ 31, եւ ամեն դեղավաճառաց եւ վարսայարդարաց քով։ Ամբողջ տուփը 20 ղրշ., կէս տուփը 12 ղրշ.։

Մայրաքաղաքիս մէջ միակ կեդրոնատեղին է Ղալաթիա, մաքսատան դիմաց, կէօչէ օղլու խան, Պ. Ջէրվաթիի վաճառանոցը։

9

ԱՄԱՆՏԻՆ ՏԷԼՕՐԻԷ

Ձեռաց ճաթրտուքի, պալարներու, եղքի եւ ածիլէլէ յառաջ եկած մորթային բորբոքման դէմ լաւագոյն դեղ մ'է Պ. Տէլօրիէի սոյն բոմատան։

Կը գտնուի Փարիզ, Քլէրի փողոց Թիւ 31, եւ ամեն դեղավաճառաց եւ հոտավաճառաց քով։ Մայրաքաղաքիս մէջ միակ կեդրոնատեղին է Ղալաթիա, մաքսատան դիմաց կէօչէ օղլու խան, Պ. Ջէրվաթիի վաճառանոցը։

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլէ, Միջերկրականի և Օտեսայի մէջ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սօֆիա	3,000	Գրէօ
Արարատ	2,500	Ռոճըրս
Արքատիա	2,500	Քրուքշանք
Լէսպիա	2,500	Ռիկըս
Մակեդոնիա	3,500	Մարշ
Ռումելիա	2,800	Ֆօթըրկիլ

Ռումելիա շոգենաւն Օտեսայէն առս հասաւ եւ ի մօտոյ Լիվերբուլ պիտի երթայ։

Այա Սօֆիա շոգենաւը, յունիս 23ին Լիվերբուլէն առս կ'սպասուի։

Այս շոգենաւք կեն ճամբորդներ ալ ունին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.

Գործակալք

ԴԵՂԱՐԱՆ ԷՐՃԻԵԱՍ

ԵՒ ՁԿԱՆ ԻՒՂԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Եէնի Ճամի Բօսթանճըպաշըի դիմացը 12 Թուով Դեղարանն այս անգամ Դեղարան Էրճիեաս անունով կը շարունակուի. ու մօտերս Նորվեկիայէ ձկան իւղին մեծ քանակութեամբ բերուած ըլլալով՝ ախտիւք ու տակառով կը ծախուի։ Նաեւ այլ եւ այլ ընտիր քօնեաքներ (ֆին շամփանիէ) հասով եւ անուշով կը տրուի։

Ցիշեալ Դեղարանն ամեն օր Տօք. Տատրրեան առաւօտները եւ Տօք. Այվազեան էֆէնտին կէսօրէն մինչեւ իրիկուն կը գտնուին։ 16

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 7 յունիս.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա	3	ամիս, ղրշ.	110, 5 առ Անգլ. լիր.
Փարիզ	3	» Ֆր.	22,92 $1/2$ առ Օսմ. լիր.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Քօնս. գոցուելոց	9,34
բացուելոց	9,34
կէս օրին	9,33 $1/2$
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի	64, 5
Րումէլիի երկաթուղի	42,75
	Անգլ. լիր
Սօսիէթէ ժէնէրալ	3,50
» Օթօման	3,50
Կ. Պոլսոյ Պանքան	6,35
Քրէտի ժէնէրալ 6 % Օսմ. լիր	7.18
Փոխ. 1863 (Մուլ-ն) 6 % Ֆր.	56,
» 1865 » 6 %	50,50
» 1869 (Բինար) 6 %	44,50
» 1872 (Պօն տիւ թրէզօր)	16,50
» 1873 (Բինար) 6 %	49,
Լոսրիաում	110
Թրամուայ Օսմ. լիր	292 $1/2$
Թղթադրամ	
Հէվալէսիզ	10
Րէբօր	

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 18 յունիս

Անգղ. Քօնս.	99 $15/16$
Օսմ. »	8
Փոխ. 1865	10 $7/8$
» 1869	9 $1/8$
» 1871	65 $1/4$
» 1872	16
» 1873	8
» 1877	77 $1/4$
Պանք Օթօման	15 $7/8$
Ռուս. փոխ. 73ի	90 $1/8$
Եգիպտ. միացեալ	58 $1/4$
» արտօնաւոր	85 $1/2$
Տայրա Սանիէ	58 $1/4$
Փոխ. Ռօշիլտ	81 $1/2$
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	25 40

Փարիզ 18 յունիս.

Գաղղ. Քօնս.	3 0/0	78,42 $1/2$
» »	4 $1/2$ 0/0	108·12 $1/2$
Օսմ. Քօնս.		8, 22 $1/2$
Փոխ. 1865	Ֆր.	50
» 1869		46
» 1873		41,87 $1/2$
Օսմ. Երկաթուղի		42,
» Բէժիի բաժնեթուղթք		550
Պանք Օթօման (գ. կ.)		651, 25
Քրէտի Լիօնէ (գ. կ.)		555
Ռուս. փոխ. 5 առ 0/0 (1877)		98
» » Արեւելեան		
Իտալ. Քօնս.		96,95
Եգիպտ. միացեալ		296 25
Փոխանակագիր Լոնտրայի վրայ		25,20

Վիեննա 18 յունիս.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	122,95
Րումէլիի երկաթուղի	20,20

ԿԷՍ ՕՐ 4,20

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ԴԵՂԱՐԱՆ

Պ. ԵՒ Հ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

Երկար ժամանակէ ի վեր՝ դեղավաճառութեան եւ դեղագործութեան ըղձալուն հասարակութիւնը գոհացնելու համար մեր ձեռքէն եկած ջանքը խնայած չըլլալնիս յայտնի է մեր պատուարժան յաճախորդաց եւ բոլոր հասարակութեան։ Այս անգամ ալ, մեր յարգոյ յաճախորդաց դիւրութիւն մ'ըլլալու համար, դեղարան մը բանալու փափաքելով, շատ տարիներէ ի վեր ամենուն ծանօթ Պոլսոյ Եէնի-Ճամի փողոցի 26 Թիւ մթերանոցէն զատ՝ նոյնպէս Կ. Պոլիս կամուրջին դիմացը 77 Թիւ «Պ. եւ Հ. Քիւչիւքեան եղբարք» անուամբ դեղարան եւ մթերանոց (տէբօզիթօ) մ'ալ բացած ենք, ուր Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ քիմիական բաղադրութիւններն ու զանազան դեղերը, մեծ խնամով շինուած, եւ ամենէն ընտիր տեսակները կը գտնուին։ Ասոնցմէ զատ ամեն ատեն գործածուած զանազան տեսակ գինի, աղնիւ ձկան իւղ, Նորվեճիոյ չօքօլա, քօնեաք եւ ուրիշ ըմպելիք միշտ կը գտնուին։ Եկած դեղագիրք խոկոյն Թարմ դեղերով, եւ մեծ խնամով կը պատրաստուին։ Ասոնցմէ զատ դեղարանին վերնայարկը բժշկաց համար յատուկ տեղ որոշուած ըլլալով, հիւանդութեան մը համար բժշկի հետ խորհրդակցիլ ուզող անձինք, մեր դեղարանը գալով, ամեն կերպով օգուտ կը տեսնեն։

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼՈՒԾՈՒՄՆ

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ